

РОЗДІЛ III

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК: 342.34

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-69-4-50-55>

Григоренко Олексій Вікторович,

здобувач

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2847-6898>

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СУЧАСНИЙ ОРГАН ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

У статті розглянуто Національну поліцію України як сучасний правоохоронний орган, орієнтований на надання сервісно-правової допомоги громадянам на території обслуговування. Зазначено, що ефективна робота поліції залежить від виконання цінностей, які закладені в основу реформування Національної поліції, як-от: чесність, відданість, професіоналізм. Наголошено, що розуміння і виконання цінностей закладають фундамент у діяльності роботи органів поліції і забезпечують виконання пріоритетних напрямків діяльності Національної поліції загалом.

Ключові слова: Національна поліція; публічна адміністрація; реформування; цінності; пріоритетні напрямки; стратегія розвитку; протидія злочинності; структура поліції.

Актуальність теми. Реформування системи правоохоронних органів України пов'язане із сучасними соціальними змінами, які відбуваються в нашій державі. Саме цей орган публічної адміністрації зазнав найбільших змін, починаючи з філософії надання сервісно-правової допомоги громадськості. Але, незважаючи на збройний конфлікт, у якому опинилася Україна, пріоритетним напрямом роботи для органів Національної поліції залишається охорона прав і свобод людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи стан наукової розробки питання Національної поліції як сучасного органу публічної адміністрації, ми доходимо висновку, що комплексні дослідження цієї проблематики відсутні, фрагментарні наукові дослідження не дозволяють нам системно її розглянути. Тому вкрай актуальним є дослідження окресленої нами проблематики саме в системі з розвитком громадянського суспільства.

Підґрунтям для написання статті стали наукові праці, зокрема дисертаційні дослідження О. Падалки «Адміністративно-правовий статус Національної поліції України» та О. Батраченка «Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку».

Дослідження в цьому напрямку здійснювалися в наукових доробках С. Брателя та С. Кушніра, окремі аспекти діяльності публічних адміністрацій були розглянуті в роботах таких учених, як О. Андрійко, О. Бандурка, Ю. Барабаш, Ю. Битяк, В. Гарашук, Л. Наливайко та ін. Внесок зазначених учених у дослідження різних аспектів діяльності

органів публічного адміністрування є вагомим, а деякою мірою став фундаментом для проведення наукових розробок, присвячених актуальним питанням діяльності Національної поліції України на сучасному етапі державотворення.

Метою статті є здійснення системного аналізу органів Національної поліції як сучасного органу публічної адміністрації.

Виклад основного матеріалу. Збройний конфлікт, у якому опинилась Україна, змусив нас переглянути пріоритети функціонування правоохоронної системи й Національної поліції, зокрема. Пріоритетним напрямом роботи для органів Національної поліції залишається охорона прав і свобод людини, а також протидія злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку у кращих європейських традиціях на основі партнерських відносин із громадськістю та публічною адміністрацією [1].

Початок реформування Національної поліції стартував у 2015 році [2]. Першим етапом було утворення нової юридичної особи – Національної поліції України (далі – НПУ) та її підрозділів, а другим – зміна внутрішньої організаційної культури поліції. Таким чином, ураховуючи важливу роль правоохоронців у стримуванні російської гібридної агресії на сході України, одним із пріоритетів політики держави має бути забезпечення належної якості роботи органів поліції на Донбасі та її подальше реформування. Поліція є одним із ключових елементів, від яких залежить успішність урядової політики реінтеграції окупованих територій.

Одним з особливо важливих документів розвитку Національної поліції України є Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року (далі – Стратегія) [3].

У Стратегії визначено нові пріоритети подальшої роботи – створення безпечного середовища для життєдіяльності кожної людини й громадянина, підтримання публічної безпеки та порядку, протидія злочинності, дотримання прав людини, інтегроване управління кордонами, якість і доступність послуг, ефективне врядування, прозорість і підзвітність, розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників.

У Національній поліції розроблено Стратегію розвитку відомства до 2023 року. Розроблення цієї Стратегії відбувалося за участю Консультативної місії Європейського Союзу, канадських та американських партнерів.

Пріоритетними напрямками діяльності визначено удосконалення роботи у сфері забезпечення публічної безпеки [4], протидія злочинності, дотримання та забезпечення захисту прав людини. Крім того, Стратегія передбачає якісне та доступне надання поліцейських послуг, прозорість та нову форму підзвітності поліції перед громадою.

Основними критеріями оцінки діяльності НПУ, відповідно до наказу від 07.05.2018 № 449, визначено такі:

- 1) рівень довіри населення;
- 2) результати внутрішнього опитування поліцейських стосовно рівня задоволеності службою, їхньої мотивації та управлінської діяльності керівництва;
- 3) результативність та ефективність діяльності органів і підрозділів НПУ стосовно пріоритетів, визначених на рік.

Важливий крок у напрямку зміни критеріїв оцінювання – репутаційний аудит, який проводиться серед самих працівників поліції. Ми детально вивчаємо потреби поліцейських, уживаємо заходи з мінімізації факторів, які чинять негативний вплив на організацію їхньої роботи.

Визначальною особливістю поліції, яка вигідно відрізняє відомство від старої правоохоронної системи [5], є наша відкритість та підзвітність перед громадськістю.

Загалом, за даними експертних досліджень та незалежних соціологічних оцінювань, створення та розвиток НПУ визнано однією з найуспішніших вітчизняних реформ.

Сьогодні структура Національної поліції України включає такі підрозділи: патрульну поліцію, кримінальну поліцію, у тому числі кіберполіцію; органи досудового розслідуван-

ня; поліцію охорони; спеціальну поліцію; поліцію особливого призначення. З осені 2017-го активно працює поліція комунікації, або поліція діалогу, покликана «зупиняти агресивних громадян не силою, а словом».

У 2018 році на постійній основі розпочала роботу туристична поліція, яка працює до закінчення туристичного сезону.

Зараз реалізується проєкт із реформування блоку кримінальної поліції, створено управління стратегічних розслідувань та відділ кримінального аналізу.

Інноваційним та безпрецедентним за своєю суттю є створення детективних підрозділів поліції.

У січні 2017 року Національною поліцією України спільно з міжнародними партнерами було розпочато пілотний проєкт [6] на базі Бориспільського відділу поліції Київської області, який об'єднав функції слідчих та оперативних працівників під єдине підпорядкування. Головним завданням зазначеного проєкту є створення інституту «поліцейських детективів» в органах Національної поліції України, у якому розслідування, збирання і фіксація доказів у процесуальних документах здійснюється однією особою від початку до завершення кримінального провадження, яка несе відповідальність за якість роботи, зокрема підготовку й спрямування обвинувального вироку до суду.

Також для забезпечення публічної безпеки й порядку, взаємодії з учасниками та організаторами масових заходів за рішенням Голови Національної поліції України генерала поліції першого рангу Сергія Князева в Центральному та Краматорському відділах поліції Донецької області створено сектори превентивної комунікації.

З метою ефективності організації та координації діяльності управління карного розшуку у сфері протидії груповій злочинності, виявлення, документування та притягнення до кримінальної відповідальності осіб, що готують або вчинили тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини на ґрунті нетерпимості та інші злочинні прояви ксенофобії, пов'язані з діяльністю окремих рухів, організацій та угруповань, наказом НПУ створено «відділ протидії груповій злочинності та розкриття злочинів, спрямованих на порушення рівноправності громадян».

Основною якісною складовою протидії злочинності є належне реагування на кожне повідомлення, що надходить до поліції. Саме тому структурна розбудова за цим напрямом стала одним із пріоритетів нашої діяльності.

Розбудова служби «102». За підтримки ОБСЄ та Фонду ООН у галузі народонаселення більшість операторів пройшли навчання європейської практики спілкування із громадянами. Централізація дзвінків громадян із мобільних телефонів стала запорукою щорічного зростання кількості звернень до поліції. Якщо за весь минулий рік ми забезпечили реагування на 9,6 млн повідомлень, то лише за 7 місяців цього року їхня кількість перевищила 6 млн.

Крім того, уже завершений процес централізації та диспетчеризації управління нарядами. На сьогодні диспетчер управляє всіма видами нарядів, включно з нарядами поліції охорони, які залучено до загальної системи реагування.

Також за сприяння МВС на допомогу поліції прийшли наряди Національної гвардії. Усі вони пройшли спеціальну підготовку й забезпечені новітнім озброєнням, сучасним технічним обладнанням (засобами відеофіксації, планшетами, приладами для визначення стану сп'яніння) та мають змогу оперативно реагувати на скоєні правопорушення.

Окремим питанням у напрямку розбудови системи реагування є розвиток та активне використання відеоспостереження. Лише з початку цього року кількість відеокамер, якими має змогу користуватися поліція, збільшилась на 8 тис. та сягнула 19 тис. Кількість «розумних» камер, які наділені функціональними можливостями розпізнавання номерів, збільшилась вдвічі (до 2 тис.).

Для протидії радикально налаштованим елементам у кожній області запроваджена «Скандинавська модель» забезпечення правопорядку під час масових заходів. З метою

зменшення напруги серед населення та покращення іміджу поліції, у кожному регіоні створено підрозділи «Поліції діалогу». Сформовано групи тактично-оперативного реагування »ТОР». Сукупно такі дії дозволили суттєво зменшити напругу під час масових заходів, у тому числі в ході президентських та парламентських виборів.

Поліція є державним органом, продуктом суспільства та залежить від розвитку суспільних відносин. Цей розвиток є перманентним (безперервним, постійним). Тому з'являються нові виклики, що обумовлюють актуальність завдань. Поставлені на порядок денний нові функції та завдання в межах чинного законодавства [7].

На рівні центрального апарату Національної поліції та керівництва МВС України актуальними визнано такі напрями діяльності поліції на 2019 рік, як:

- 1) посилення протидії окремим видам злочинів:
 - підвищення ефективності розкриття та розслідування умисних убивств, тяжких тілесних ушкоджень, кваліфікованих розбоїв, а також з ознаками серійності; злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості; злочинів, учинених на ґрунті нетерпимості; виявлення, документування та перекриття каналів постачання нелегальної вогнепальної зброї, боєприпасів і вибухівки;
 - протидія наркозлочинності;
 - боротьба зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми та проти моралі;
 - протидія кіберзлочинності;
 - протидія злочинам в економічній сфері.
- 2) протидія організованій злочинності [7];
- 3) розшукова робота;
- 4) забезпечення публічної безпеки та дорожнього руху [8, 9];
- 5) запровадження інституційних змін, пов'язаних зі спрощенням досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень;
- 6) підвищення інформаційної безпеки та розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення та кримінального аналізу;
- 7) посилення кадрового потенціалу [10].

Висновки й пропозиції. Отже, Національна поліція України як центральний орган публічної адміністрації знаходиться у стані зміни переліку принципів та стандартів, які мають визначати основи побудови та діяльності органів внутрішніх справ України як елемента публічної адміністрації: верховенства права; законності; демократії; пріоритету прав та свобод людини й громадянина; рівності (заборони дискримінації); заборони зловживання владою; справедливості; етичності; професіоналізму.

Осучаснення органів Національної поліції повинно відбуватися разом із вимогами громадянського суспільства, відповідати вимогам і запитам. Тому вкрай необхідно продовжувати дослідження органів Національної поліції як сучасного органу публічної адміністрації, який покликаний відповідати вимогам сьогодення і повною мірою задовольняти потреби наших громадян.

Список використаних джерел

1. Слободенюк І. В. Порядок створення громадських формувань з охорони правопорядку. *Науковий вісник публічного та приватного права* : зб. наук. пр. 2016. № 5. С. 225–229.
2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19/card2#Card> (дата звернення: 01.12.2019).
3. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження КМУ від 15.11.2017 № 1023-р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 11.12.2019).
4. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 04.12.2019).

5. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії дільничних інспекторів прикордонної служби Державної прикордонної служби України та дільничних офіцерів поліції Національної поліції : наказ МВС України від 04.08.2017 № 689. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1083-17> (дата звернення: 21.11.2019).

6. Про внесення змін до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» : Проект Закону України від 27.10.2018 № 7245. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62813 (дата звернення: 10.12.2019).

7. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1835-14> (дата звернення: 05.12.2019).

8. Аварійність на автошляхах України. URL : <http://www.sai.gov.ua/ua/people/5.htm> (дата звернення: 16.11.2019).

9. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 червня 2017 р. № 481-р. *Урядовий кур'єр*. 27.07.2017. № 138.

10. Комітет Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 року на 765-му засіданні заступників міністрів). *Верховна Рада України*. URL : <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/recl.pdf> (дата звернення: 07.12.2019).

Григоренко Алексей Викторович,

соискатель

(Донецкий юридический институт, г. Кривой Рог)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2847-6898>

НАЦИОНАЛЬНАЯ ПОЛИЦИЯ УКРАИНЫ КАК СОВРЕМЕННЫЙ ОРГАН ПУБЛИЧНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ

В статье анализируется Национальная полиция Украины как современный правоохранительный орган, ориентированный на предоставление сервисно-правовой помощи гражданам на территории обслуживания. Эффективная работа полиции зависит от выполнения ценностей, которые заложены в основу реформирования Национальной полиции: честность, преданность, профессионализм. Понимание и выполнение ценностей закладывает фундамент в деятельности работы органов полиции и обеспечения выполнения приоритетных направлений деятельности Национальной полиции в целом.

Ключевые слова: *Национальная полиция; публичная администрация; реформирования; ценности; приоритетные направления; стратегия развития; противодействие преступности; структура полиции.*

Grigorenko Oleksiy,

graduate student

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2847-6898>

NATIONAL POLICE OF UKRAINE AS A MODERN PUBLIC ADMINISTRATION BODY

The article analyzes the National Police of Ukraine as a modern law enforcement agency focused on providing legal assistance to citizens in the service area. The effective work of the police depends on the fulfillment of the values that underpin the reform of the National Police: honesty, dedication, professionalism. Understanding and fulfilling the values lays the foundation in the work of the police and ensuring the implementation of priority areas of the National Police as a whole. The reform of the law enforcement system of Ukraine is connected with the contemporary social changes that our country is experiencing. But despite the armed conflict in which Ukraine found it, the priority area of work for the National Police remains the protection of human rights and freedoms, combating crimes, maintaining public security and order in the best European traditions through partnership with the public and public administration. The National Police has developed an Office Development Strategy for 2023. The Strategy was developed with the participation of the European Union Consultative Mission, the Canadian and US partners. Improvement of work in the field of public security, counteraction to crime, observance and protection of human rights are identified as priority areas of activity. In addition, the Strategy envisages quality and accessible police services, transparency and a new form of police accountability to the community. The main criteria for evaluating the activities of the NPS are the following: 1) the level of confidence of the population as the main criterion; 2) results of internal polls of police officers regarding the level of satisfaction with the service, their motivation and management activity of the management; 3) the effectiveness and efficiency of the activities of the NPS bodies and departments in respect of the priorities

set for the year. An important step in changing the evaluation criteria is a reputation audit conducted by police officers themselves. We study in detail the needs of police officers, and take measures to minimize the factors that have a negative impact on the organization of their work. The defining feature of the police, which distinguishes the agency from the old law enforcement system, is our openness and accountability to the public. Overall, according to expert research and independent sociological evaluations, the creation and development of the NPS has been recognized as one of the most successful domestic reforms.

Key words: National police; public administration; reform; values; priority areas; development strategy; crime counteraction; police structure.

Надійшла до редколегії 13.12.2019